

Bölüm 1

**Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları
(BESYO) Spor Bilimleri Fakülteleri (SBF)
Engelli Adaylara Yönelik Özel
Yetenek Sınavlarının İncelenmesi ve
Değerlendirilmesi**

Mehmet ALTIN¹

¹ Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, mealtin@selcuk.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma ile Türkiye’de yapılan Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulları (BESYO) ve Spor Bilimleri Fakülteleri (SBF) Engelli öğrenci aday özel yetenek sınavlarının mevcut durumunun incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evren ve örneklem grubunu Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS) 2021 kılavuzunda yer alan 104 Üniversitenin BESYO ve SBF özel yetenek sınav kitapçıklarında yer alan Engelli adaylara yönelik yönerge ve uygulamalar oluşturmuştur. Üniversitelere ait tüm sınav kılavuz ve sınav yönergeleri incelenerek engelli öğrenci adaylarına yönelik parkur, test, sınıflama, özel şart, spor özgeçmiş gibi farklı ve benzer uygulamalar sayısal verilere ve tablolara dönüştürülmüştür. Özel Yetenek Sınavlarında engelli aday kontenjanı olan 84 (% 80,77) üniversite bulunurken 20 (% 19,23) üniversitenin engelli öğrenci kontenjanı olmadığı tespit edilmiştir. Engellilere özel parkur uygulaması yapan 10 (% 9,62) üniversite bulunurken, 12 (% 11,54) üniversitenin engelli adaylar için de normal aday parkurunu kullandıkları, 82 (% 78,85) üniversitenin ise farklı kriterlerle engelli öğrencilere yönelik sınav yaptığı belirlenmiştir. Engelli adaylar için özel test uygulaması yapan 18 (% 17,71) üniversite olduğu, 86 (% 82,69) üniversitenin ise engelli öğrencilere özel bir test uygulamadığı, 39 (% 37,5) üniversitenin adayların engel türüne göre sınıflama yaparak puanlama yaptığı, 65 (% 62,5) üniversitenin ise herhangi bir sınıflama sistemini tercih etmediği tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında Spor Bilimleri alanında Özel Yetenek sınavı ile öğrenci alımı yapan okullarda heterojen bir yapı olduğu, sınav uygulamalarında kullanılan, parkur, test, usul ve kriterlerin tüm okullarda farklılık gösterdiği, puanlama ve yerleştirme usullerinde ortak bir yapının olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engelli öğrenci, Özel Yetenek Sınavı, BESYO, SBF

ABSTRACT

With this study, it is aimed to scrutinize and evaluate the current situation of the special Talent exams held in Turkey for disabled candidates for Faculties of Sports Sciences (FSS) and Colleges of Physical Education and Sports (CPES). The population and sample group of the research consisted of the guidelines and practices for disabled candidates in the CPES and FSS special talent exam booklets of 104 universities included in the Higher Education Institutions Examination (YKS) 2021 guidebook. By poring over all exam guides and exam guidelines of universities, different and similar applications such as track, test, classification, special conditions, and sports curriculum vitae for disabled student candidates were converted into numerical data and tables. It was

identified that while there were 84 (80,77%) universities with a contingent for disabled candidates in Special Talent Exams, 20 (19,23%) universities did not have any contingent for disabled students. It was found that while there are 10 (9,62%) universities that offer special tracks for the disabled ones, 12 (11,54%) universities use the normal candidate track for disabled candidates, and 82 (78,85%) universities hold exams for disabled students with different criteria. It was determined that there are 18 universities (17,71%) that apply special tests for disabled candidates, that 86 (82,69%) universities do not apply a special test to disabled students, that 39 (37,5%) universities perform scoring by classifying the candidates according to the type of disability, and that 65 (62,5%) universities do not prefer any classification system. In the light of these findings, it was determined that there is a heterogeneous structure in schools that accept students with Special Talent exams in the field of Sports Sciences, that the track, test, procedures, and criteria used in exam applications differ in all schools, and that there is no common structure in scoring and placement procedures.

Keywords: Disabled student, Special Talent Exam, CPES, FSS

1. GİRİŞ

Hayattaki en büyük engel engelleri anlayamamış zihinlerdir. Engel durumu hissedilmediğinde ve karşılaşılmadığında engelli sözcüğü de ağırlığını ve anlamını yitirmektedir. Toplumsal yaşam perspektifinde ortak yaşam algısı tüm bireylere aile ve eğitimin ilk basamaklarından itibaren verilmeli ve bu yönergeler içselleştirilmelidir. Şahin (2012) imkânların elverişsiz olması sebebiyle birçok engelli birey eğitimden yoksun kalmayı tercih ettiğini, bu durumun engelliler açısından toplumda ayrımcılığa uğrama, dışlanma olarak algılanıp, psiko-sosyal sorunlar doğurduğunu bildirmektedir.

Günlük yaşantımızda ve ilgili literatürde sakat, özürlü, gelişim farklılığı olanlar, öğrenme farklılığı olanlar, özel eğitim gerektirenler, farklı gelişim gösterenler gibi ifadelerin engelli bireyler için kullanıldığı görülür. Bu tür durumlar için en çok kullanım şeklinin engelli bireyler ve özel gereksinimli birey ifadeleri olduğu görülür. Engelli (DSÖ 2021) diğer bireylerle eşit şartlar altında, topluma tam ve etkin olarak katılımlarının önünde engel olan uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel veya algısal bozukluğu bulunan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Dünya Engellilik Raporuna (2011) göre; engellilik, (beyin felci, down sendromu, depresyon ve benzeri) sağlık sorunları olan bireylerin (negatif tavırlar, erişilemeyen ulaşım ve kamu binaları, sınırlı sosyal destek gibi) kişisel ve çevresel faktörlerle etkileşimlerinde ortaya çıkan olumsuz

durumları ifade eder. Dünya Sağlık Örgütünden Tom Shakespeare ile Dünya Bankası'ndan Aleksandra Posarac'ın 9 Şubat 2011 yılında sunduğu raporda bir milyardan fazla insanın, diğer bir deyişle dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15'inin bir tür engellilik ile yaşadığı bildirilmiştir (Dünya Engellilik Raporu 2011).

“Engelliliğin Önlenmesi, İdaresi ve Rehabilitasyonu” temalı Dünya Sağlık Kongresinde 2005 yılında alınan karar ile Dünya Sağlık Örgütü'nden bir Dünya raporu hazırlaması istendi. Dünya bankasının da katılımıyla ilgili raporun basılıp kitap haline getirilmesiyle belki de en kuvvetli hamle gerçekleştirilmiş oldu. 2008 yılında yürürlüğe giren Engelli İnsanların Hakları Sözleşmesi (CRDP) ise Birleşmiş Milletlere ait bir anlaşması olup, engelli haklarının korunmasına yönelik isabetli bir yönerge olarak göze çarpar. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Avrupa Birliği (AB)'ne üye devletlerde, her 100 kişiden 6 ila 10'unun engelliliği olduğunu ve tahminen 135 milyon insanın engelliliğinin bulunduğunu belirtmiştir (DSÖ, 2021 raporu). Toplumsal yapı içinde bulunan her bireyin potansiyel olarak bir engelli adayı olduğu gerçeğini kabul etmeli ve yaşam alanlarımızı bu duruma göre düzenlemeliyiz. Özel gereksinimli bireylerin engel tür ve özelliklerine göre düzenlenmiş bir eğitim onların toplumsal yaşama kazandırılmalarında ve sosyal yaşama uyumlarında büyük öneme sahiptir. Dickson - Voorhies (2020) özel eğitimi; engelli bireyin diğerlerinden farklı olan ihtiyaçlarını karşılamak için öğretme ve öğrenme stratejilerinin özel tasarımı olarak ifade etmektedir.

Riddel ve Weedon (2014) Engelli bireylerin niteliklerini geliştirmelerinde ve ilerleyen yaşantılarında iş hayatına atılmalarında üniversite eğitimi almalarının oldukça önemli olduğuna vurguda bulunmuştur. Engelli bireyler kendi engel tür ve oranına bağlı olarak mevcut durum ve şartlara bağlı sorunlarla değil, fiziksel, sosyo-kültürel, sosyo ekonomik ve psikolojik alanlardaki sorunlarla farklı kapsam ve boyutlarda karşı karşıya kalmaktadırlar. Özel gereksinimli bireylerin bağımsız olarak yaşamlarını sürdürebilmelerinin yanında toplumun ve eğitimcilerin onlara yönelik tutumları ayrı bir öneme sahiptir (Ataman 2003). Gün (2015) Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere diğer bireylere sunulan haklar ve imkanlarla aynı seviyede eğitim imkanı sunulması gerektiğini bildirmektedir. Her birey eğitim ve öğrenim görme hakkına sahiptir. Bireyi bu hakkından kimse mahrum edemez. İlköğrenim cinsiyet ayırt etmeksizin tüm bireyler için mecburidir ve bu eğitim devlet okullarında ücretsizdir. Devlet ekonomik sıkıntıları olan başarılı öğrencilere eğitimlerine devam edebilmeleri adına burs vererek destek sağlar. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri topluma kazandırmak adına devlet önlemler almaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

2023 yılı YÖKSİS verilerine göre 36.534 erkek 19.143 kadın olmak üzere toplam 55.667 özel gereksinimli öğrenci yükseköğretimde öğrenim gördüğü, en fazla engelli öğrencinin 37980 öğrenci ile Eskişehir Anadolu Üniversitesi olduğu görülmektedir (<https://istatistik.yok.gov.tr/>; erişim 2023). Açıköğretim kurumlarında uzaktan eğitim şeklinde yapılan uygulamalarda derslerin iletişim araçları ile yapılarak kaydedilmesi engel tür ve yapısına bağlı sorunların hissedilmeden eğitimin tamamlanabileceği gibi bir çıkarsamaya neden olsa da, sınav uygulamalarında aynı sözleri söylemek mümkün değildir. Kanunsal düzenlemelerle engelli bireylerin bireysel ve toplumsal hakları, eğitimsel sorunları ve tamamladıkları programlara bağlı istihdamları ile ilgili sorunların çözüme kavuşturulması amaçlanmaktadır. Oysa yazılı kurallar sadece zorunlulukları belirler, toplumların beraberce yaşamasını sağlayan yegane şey yazılı olmayan kurallar ve çıkarsızca adil ve toplumsal bir yaşam için içselleştirilmiş duyarlık içeren yönergelerdir.

Tablo 1. Türkiye engeli tür ve dağılımı

Engel Grubu	Engelli Birey Sayısı	Yüzdeler (%)
Görme	215.076	9,53
İşitme	179.867	7,97
Dil ve Konuşma	33.686	1,49
Ortopedik	311.131	13,78
Zihinsel	385.313	17,07
Ruhsal ve Duygusal	170.927	7,57
Süreğen Hastalık	917.259	40,63
Diğer	44.248	1,96

Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni (Eylül- 2022) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara.

Engelli öğrenci adaylarının, Yükseköğretim programlarına yerleştirmeleri merkezi ve özel yetenek sınavlarına bağlı olarak gerçekleşebilmektedir. Özel Yetenek sınavıyla seçim yöntemi, güzel sanatlar, beden eğitimi ve spor, müzik, resim vb. özel yetenek gerektiren yükseköğretim programlarına öğrenci alımı içindir. Özel yetenek gerektiren programlar, ön kayıt işlemlerinden sonra kendi sınavlarını uygulayarak öğrencilerini seçmektedirler (ÖSYM kitapçık, 1997).

Beden Eğitimi ve Spor alanında engelli adaylara yapılan özel yetenek sınavları çok eski bir tarihe dayanmaz. Günümüzde engelli öğrencilerin hangi bölümlerde hangi şartlarda öğrenim görecekları ile ilgili tüm üniversitelerce kabul edilmiş ilke ve düzenlemelere de rastlamamaktayız. Yükseköğretim programlarına öğrenci alınmasında, ÖSYM tarafından yapılan Merkezî Yerleştirme ile yükseköğretim kurumları tarafından yapılan Özel Yetenek Sınavıyla Seçme olmak üzere iki farklı yöntem kullanıldığı görülmektedir. Merkezî Yerleştirmede adaylar, yükseköğretim programlarına, yerleştirme

puanları ile varsa ek puanları, yükseköğretim programları ile ilgili tercihleri ve bu programların kontenjan ve koşulları göz önünde tutularak ÖSYM’ce yerleştirilir. Adayların puanlarının hesaplanmasında ve yerleştirme işlemlerinde (yerleştirme öncelikleri de dâhil), adayın eğitim bilgisi kontrol, seçme ve onaylama işlemleri sürecinde kullanılmasına karar verilen eğitim bilgisi dikkate alınır (2022 YKS Kılavuz, Syf- 4). Özel yetenek gerektiren programların sınavları ile seçme ve yerleştirme işlemleri yükseköğretim kurumlarınca yapılmaktadır. Özel yetenek gerektiren programlara başvurular doğrudan programın bağlı bulunduğu yükseköğretim kurumuna yapılır. Sınav ve değerlendirme işlemleri ilgili yükseköğretim kurumu tarafından yürütülür (2022 YKS Kılavuz, Syf -10).

Spor Bilimleri alanındaki yükseköğretim okulları, Ülkemizde Selim Sırrı Tarcan’ın 1908 yılında “Terbiye-i Bedeniye Mektebi” adında ülkemizdeki ilk Beden Eğitimi Okulunu açılmasından (Ergin, 1977), günümüze kadar büyük bir değişim ve gelişim göstermiştir. Bu kadar köklü bir geçmişe sahip olan beden eğitimi ve spor yüksekokulları ve spor bilimleri fakültelerinin engelli öğrenci adaylarına yapılacak sınav usul, esas ve yönergelerinde çoğunlukla bilimsel temellere dayanmayan birbirinden farklı önkoşul ve uygulamalara yer vermeler kaygı verici bir durumdur.

1980, 1981 ve 1982 Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (ÜSYM) kılavuzlarında; “Sınavda yardımcı gerektiren sakatlığınız var mı?” başlığı altında engelli adaylarla ilgili olarak “çok az sayıda da olsa her yıl iki gözü görmeyen veya iki elini kullanamayan aday’ın” ÜSS’ye girdiğini ve bu adayların sınavları ile ilgili uygulamanın nasıl yapılacağı bilgisine yer verilmektedir (ÜSYM Sınav Kılavuzu 1980-1981-1982).

ÖSYM (2023) internet arşivlerinde yapılan sınav kılavuzlarının 1999 tarihinden itibaren erişime açıldığı görülmektedir. Eski sınav kılavuzlarında engelli adayların Özel Yetenek Sınavı ile öğrenci alımı yapan okullara alımı ile ilgili bir ifadeye rastlanmamasına rağmen Spor dallarında yetenekli ve üstün başarılı olanlar başlığı altında, bu adayların kendi alanlarında yükseköğretim programlarına yerleştirilirken, bu adayların ağırlıklı ortaöğretim başarı puanları, Yükseköğretim Kurulunun belirleyeceği bir ek katsayı ile çarpılarak 1999-ÖSS puanlarına eklenecektir. Bu ek puandan yararlanabilmek için Dünya, Avrupa ve Balkan Şampiyonaları, Olimpiyat ve Akdeniz Oyunları, İslam Ülkeleri Dayanışma Spor Oyunları, ISF Dünya Okullar Spor Oyunları, FISU Dünya Üniversiteler Spor Oyunları, Yaş Grupları Dünya Oyunları, Avrupa Oyunları, Avrupa Gençlik Olimpiyat Günleri, Dünya ve Avrupa Kupaları ile en az 10 ülkenin katıldığı uluslararası yarışmalarda 1., 2. veya 3.lük derecesi kazanılması gerekir. Bu adaylar, merkezi yerleştirme dışında, ÖSS puanları, ek

puanları, yükseköğretim programlarının kontenjanları ve adayların tercihleri göz önünde tutulmak suretiyle ÖSYM'ce yerleştirilecekleri ifade edilmiştir. 2012 yılında spor dallarında üstün başarılı olanlar başlığı altında **Paralimpik ve Deafolimpik Oyunlarına** katılan engelli sporculara da yer verilmiş, 2013 yılında benzer uygulama devam etmiş, **2014 yılında özel yetenek sınavına başvuru kabulü ve engelli öğrencilere yönelik sınav uygulamalarına başvuru kılavuzlarında yer vermeye başlanmıştır.** 2014 ÖSYS Kılavuzunda; **“Özel yetenek sınavı ile öğrenci alan programlarda engelli öğrenciler için (bedensel engelli, görme engelli, işitme engelli, otizm), engelli olduklarını belgelemeleri kaydıyla, YGS puanlarından en az birinin 100 ve üzerinde olması gerekmektedir”** ifadesinin yer aldığı görülmektedir. 2014 yılı itibariyle Engelli öğrenci adayları için Üniversiteye geçiş sınav kılavuzlarında engelli öğrenci adaylarının engel tür ve derecelerine yönelik bir çok düzenleme yapılmış, daha sonraki yıllarda engelli adaylara yönelik özel yetenek sınav uygulamalarında farklı sınıflama ve engel oranı dikkate alınarak değişiklikler yer verilmiş ve 2022 yılı itibariyle geniş kapsamlı bir engel sınıflaması ve başvuru kabul kriterleri belirlenerek uygulamaya konulmuştur (2022 ÖSYM Başvuru Kılavuzu).

“2022 tarihinde Resmi gazetede “Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik” yayınlanarak uygulamaya konulmuştur”.

14'ncü madde de;

(1) Özel yetenek sınavları engelli kontenjanından aşağıda yer alan engel gruplarında belirtilmiş adaylar yararlanabilir:

a) Düzeltilmiş bedensel engeli %40 ve üzeri olmak üzere süreğen bedensel engeli bulunan adaylar.

b) Düzeltilmiş engeli %40 ve üzeri olmak üzere süreğen görme engeli bulunan adaylar.

c) Düzeltilmiş işitme engeli %40 veya düzeltilmemiş işitme engeli %70 ve üzeri olmak üzere süreğen işitme engeli bulunan adaylar.

ç) Engel düzeyi %50 ve üzeri olmak üzere zihin yetersizliği/mental retardasyonu bulunan adaylar.

d) Engel düzeyi %40 ve üzeri olmak üzere aşağıdaki ICD kodları dahilinde otizm spektrum bozukluğu/yaygın gelişimsel bozukluk tanısı olan adaylardan;

- 1) F84.0: Çocukluk otizmi,
- 2) F84.1: Atipik otizm,
- 3) F84.2: Rett sendromu

4) F84.3: Diğer çocukluk disintegratif bozukluğu (disintegratif psikoz, Heller Sendromu ve benzeri),

5) F84.5: Asperger sendromu,

6) F84.8: Diğer yaygın gelişimsel bozuklukları, olanlar.

(2) Özel yetenek sınavı ile öğrenci alan programların engelli kontenjanına başvuru yapabilmek için adayların;

a) Sağlık Bakanlığının yetkilendirdiği hastanelerden alınmış ESKR veya ÇÖZGER'inin bulunması,

b) Bu maddenin kapsamında bulunan tanılarının ve engel düzeylerinin karşılıklarının ESKR veya ÇÖZGER'de belirtilmiş olması,

c) Sınavın yapıldığı yıl dahil son iki yıl geçerli olmak üzere Temel Yetenek Testi (TYT) puanının en az 100 ve üzeri olması, gerekmektedir.

(3) Engelli kontenjanında özel yetenek sınavlarına 100 TYT puanı ile başvuru imkanı birinci fıkrada yer alan tanılar ile sınırlandırılmıştır. Bunların dışındaki tanılara sahip engelli veya süregen hastalığı bulunan adaylar, yükseköğretime giriş sınavları ve özel yetenek sınavlarında engellilere tanınan diğer imkanlardan yararlanabilmekle birlikte engelli kontenjanından ilk etapta yararlanamaz; ancak ilgili engelli kontenjanının boş kalması durumunda; özel yetenek sınavına başvuru için aranan TYT taban puanını sağlamak ve engel durumu %40 ve üzeri olmak suretiyle özel yetenek sınavı için başvurmuş ve sınava girmiş olması durumunda engelli kontenjanından yararlanabilir (Resmi Gazete 31772, 08-03-2022).

Bu yönetmelikle birlikte engelli bireylere yönelik sınav uygulamalarında ve engelli kontenjanında aranacak sağlık şartlarında kapsamı belirlenmiştir. Özel öğrencilerin kendi ilgi, yönelim ve yeteneklerine uygun özel yetenek alanlarındaki yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmeleri için kanun, yönerge ve sınav şekillerinin belirlenmesi ve objektif bir yapıya kavuşturulması bir zorunluluktan çok gerekliliktir. Özel öğrencilerin yerleştirildikleri okullardaki lisans programlarında engelli öğrencilere yönelik bir düzenleme olmadığı gibi, ders içeriklerinde de farklı bir uygulamaya gidilmediği görülmektedir. Bu mevcut yapıya ek bir sorun da Yükseköğretim kurumlarında görev yapan eğitici kadroların özel öğrencilerin özellikleri, hak ve ihtiyaçları ve eğitimsel farklılık ve düzenlemelerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır.

2022 yılı itibariyle ÖSYM Başvuru Kılavuzunda; “Engelli adayların da (bedensel engelli, görme engelli, işitme engelli, MR (mental retardasyon) ile “yaygın gelişimsel bozukluklar” (otizm spektrum bozuklukları (OSB), Asperger sendromu, RETT sendromu, dezintegratif bozukluklar, sınıflanamayan grupta yer alan yaygın gelişimsel bozukluklar)) özel yetenek sınavıyla öğrenci alan öğretmenlik programlarına başvuruda Y-TYT’de en düşük 800.000 inci başarı

sırasına sahip olmaları (Ek puansız yerleştirme puanının başarı sırası dikkate alınır.)” ifadesi yer almaktadır. Engelli öğrenci adaylarının yükseköğretim kurumlarına dahil edilmeleri ile ilgili iyileştirmeler ve düzenlemeler yapılmasına rağmen aynı şeyi eğitim öğretim ortamı, ders düzenlemeleri, materyal geliştirme gibi özel etkinliklere yönelik olarak ifade etmek mümkün değildir.

Üniversitelerin yaptıkları özel yetenek sınavlarında ortak bir yapı ve uygulamaya yer verilmediği, puanlama ve yerleştirme usullerinde büyük farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Bu çalışma ile Spor Bilimleri alanında yapılan özel yetenek sınavlarının özel öğrenciler açısından homojen bir yapıya kavuşması ve engel durum ve şartlarına bağlı olarak uygun alan ve bölümlerine yerleşmelerine olanak sağlayacak uygulama ve esasların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Engelli adaylara uygulanan sınav yönerge, usul ve esaslarına yönelik literatürdeki kısıtlı kapsam ve sayıdaki çalışmaya ışık tutacağı düşünülmektedir.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evren ve örneklem grubunu Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS) 2021 kılavuzunda yer alan 104 Üniversitenin BESYO ve SBF özel yetenek sınav kitapçıklarında engelli öğrenci adaylara yönelik yönerge ve uygulamaları oluşturmuştur.

2.2. Veri Toplama Yöntemi

Kaynak tarama metodunun kullanıldığı bu araştırmaya konu olan temel kaynaklar belirlenirken, ilk olarak detaylı bir literatür araştırması yapılmış, imkanlar dahilinde Kitapçık, Yönerge ve Uygulama usullerinin hepsine dijital ortamdan ulaşılmaya çalışılmıştır. Tüm BESYO ve SBF sınav kitapçıkları (Tüm üniversitelerin 2021-2022 öğrenim yılı özel yetenek sınavı kılavuzları) incelenmiş engelli öğrenci adaylarına yönelik parkur, test, sınıflama, özel şart, spor özgeçmişi gibi farklı ve benzer uygulamalar sayısal verilere ve tablolara dönüştürülmüştür

2.3. İstatistiksel Analiz

Elde edilen veriler Microsoft Office Excel’de tasnif edilerek SPSS 25.00 paket programına yüklenerek tanılayıcı istatistikleri yapılmış, yüzde ve frekans değerleri tespit edilmiştir. Selde edilen veriler sayısal dağılım ve sınıflamalara bağlı olarak tablolarla ifade edilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 2. Üniversitelerin öğrenci alım, engelli kontenjan, sporcu özgeçmiş ve sınav parkur uygulamalarına ait dağılımlar

ÜNİVERSİTELERİN ÖĞRENCİ ALIM TÜRLERİ	n	%
Özel Yetenek Sınavıyla	78	75
Özel Yetenek ve ÖSYM Tercihıyla	17	16,35
ÖSYM tercihiyle	9	8,65
Toplam	104	100
ENGELLİ KONTENJANI	n	%
Engelli Kontenjanı var	84	80,77
Engelli Kontenjanı yok	20	19,23
Toplam	104	100
SPORCU ÖZGEÇMİŞİ DİKKATE ALMA	n	%
Spor Özgeçmişini dikkate almıyor	47	45,19
Spor Özgeçmişini dikkate almıyor	57	54,81
Toplam	104	100
SINAV PARKURU	n	%
Özel Engelli parkuru	10	9,62
Normal aday parkuru	12	11,54
Parkur kullanılmamış	82	78,85
Toplam	104	100

Tablo 2’de görüleceği üzere 104 üniversiteden 78 (%75)’inin özel yetenek sınavı ile öğrenci alımı yaptığı, 17 (%16,35) üniversitenin YÖK yerleştirmesi ve ÖYS ile alım yaptığı, 9 (%8,65) üniversitenin ise sadece YÖK yerleştirmesini tercih ettiği görülmektedir. 84 (% 80,77) üniversitenin engelli öğrenci adaylarına kontenjan ayırdığı, 20 üniversitenin ise engelli adaylara yönelik kontenjan belirtmediği gözlenmektedir.

Aynı tabloda; spor özgeçmişini dikkate alan 47 (%45,19) üniversite bulunurken 57 (%54,81) üniversitenin spor özgeçmişine göre bir puanlama yapmadığı, sadece 10 (%9,62) üniversitenin engelli öğrenci adayları için özel engelli parkuru hazırladığı, 12 (%11,54) üniversitenin normal öğrencilere ait parkur derecelerinde değişime giderek normal parkur uygulaması yaptığı, 82

(%78,85) üniversitenin ise engellilere yönelik özel yetenek sınavında parkur uygulamasına yer vermediği görülmektedir.

Tablo 3. Üniversitelerin engelli adaylara yönelik, Özel test, Uluslararası test ve engel sınıflamasına ait dağılımlar

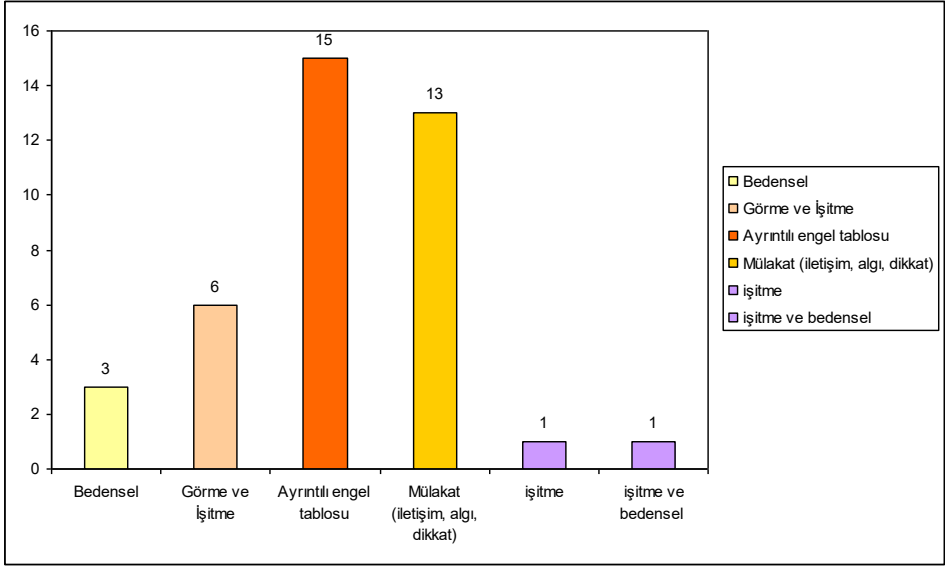
ENGELLİLERE ÖZEL TEST	n	%
Özel Test uygulanıyor	18	17,31
Özel Test uygulanmıyor	86	82,69
Toplam	104	100

ULUSLAR ARASI TEST	n	%
Uluslar arası test kullanılmış	23	22,12
Uluslar arası test kullanılmamış	81	77,88
Toplam	104	100

ENGEL SINIFLAMASI	n	%
Bedensel engelli	3	2,88
Görme ve işitme engelli	6	5,77
Ayrıntılı engel sınıflaması	15	14,42
Mülakat (iletişim, ilgi, dikkat)	13	12,50
İşitme engelli	1	0,96
İşitme ve bedensel	1	0,96
Engel türüne göre sınıflama yapan (toplam)	39	37,5
Sınıflama yapılmamış	65	62,50
Toplam	104	100

Tablo 3’de de görüleceği gibi; engelli öğrenci adaylarına yönelik *özel test* uygulayan 18 (%17,71) üniversite olduğu, 86 (%82,69) üniversitenin ise engelli öğrencilere özel bir test uygulamadığı görülmektedir.

Aynı tabloda; engelli öğrencilere yönelik *uluslararası test* kullanan 23 (%22,12) üniversite olduğu, 81 (%77,88) üniversitenin uluslararası bir test kullanmadığı, 39 (%37,5) üniversitenin engel türüne göre sınıflama yaparak puanlama yaptığı, 65 (%62,5) üniversitenin ise herhangi bir sınıflama sistemini tercih etmediği gözlenmektedir.

Grafik 1. Özel Yetenek Sınavı ile engelli öğrenci alımı yapan okullarda öğrenci kabul edilen engel türleri

Grafik 1’de görüleceği üzere özel yetenek sınavı ile öğrenci alımı yapılan yükseköğrenim kurumlarında 15 üniversitenin ayrıntılı engel tablosu oluşturarak başvuru alarak değerlendirme yaptığı, 13 üniversitenin iletişim, algı, dikkat ve kendini ifade edebilme gibi programlara uygunluk kriterleri belirleyerek değerlendirme yaptıkları belirlenmiştir. Aynı grafikte 6 üniversitenin görme ve işitme engelli adaylarını, 3 üniversitenin sadece bedensel engelli öğrenci adaylarının başvurularını kabul ederek özel yetenek sınavına tabi tuttuğu tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA SONUÇ

Türkiye’de yapılan Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulları (BESYO) ve Spor Bilimleri Fakülteleri (SBF) Engelli öğrenci adayları özel yetenek sınavlarının mevcut durumunun incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlandığı bu çalışmada; 2021 Yükseköğretim Başvuru kılavuzunda yer alan 104 SBF ve BESYO evren ve örneklem grubunu oluşturmuştur. 104 üniversiteden 78 (%75)’inin özel yetenek sınavı ile öğrenci alımı yaptığı, 17 (%16,35) üniversitenin YÖK yerleştirmesi ve ÖYS ile alım yaptığı, 9 (%8,65) üniversitenin ise sadece YÖK yerleştirmesini tercih ettiği görülmektedir. 84 (%80,77) üniversitenin engelli öğrenci adaylarına kontenjan ayırdığı, 20 üniversitenin ise engelli adaylara yönelik kontenjan belirtmediği gözlenmektedir (tablo 2).

Spor Bilimleri alanında yükseköğretim kurumlarına özel yetenek sınavı ile öğrenci alımı ile sürecine her yıl farklı sorunlar eklenerek günümüze kadar gelmiştir. Özel yetenek sınavlarının hangi esaslara göre yapılacağıyla ilgili genel çerçeve Yüksek Öğretim Kurulunca oluşturulsa da, öğrenci kabulü ve yapılacak özel yetenek sınavlarının içeriği ilgili kurumlarca belirlenmektedir. Engelli öğrenciler için öğretim görecekları okulların fiziki ve sosyo kültürel yapısı, eğitim programı ve müfredat gibi birçok farklı durum ve yapının eğitim kalitelerine doğrudan etki etmektedir. Okullar kendi akademik yapılanma, fiziki ve eğitimsel yapısına bağlı olarak engelli öğrenci kabulü ile ilgili düzenlenmemeler yapabilmektedir. Engelli öğrencilere ayrılan kontenjanın 2017 yılına kadar çok az sayıda ya da hiç olmadığını ilgili başvuru kılavuzlarında da görmekteyiz. 8 Şubat 2018 tarihinde gerçekleştirilen Yükseköğretim Genel Kurul Toplantısı 'nda **sadece özel yetenek sınavı ile öğrenci alan programlar için geçerli olmak üzere**, Yükseköğretim Kurulu tarafından uygun görülerek ilgili yılın ÖSYS Kılavuzunda yayımlanan programların kontenjanının %10 luk kısmının Engelli öğrencilere ayrılmasına karar verilmesine rağmen okulların ÖSYM tarafından alınan bu kararı özel yetenek kitapçıklarında hiç yer vermeyerek ve ilgili kontenjanı engelli öğrenciler için ayırmayarak ilgili kanunu hiçe sayabilmektedir. Kanunsal çerçeve içine alınarak belirlenen %10'luk oran sorunu çözmek yerine daha da içinden çıkılmaz hale getirmektedir. Yükseköğretim kurumlarında engelli öğrencilere yönelik olarak kapsamlı ve köklü revizyonlar yapılmadan programlara yerleştirilmeleri, diğer öğrencilerle birlikte eğitim görmeleri üzerine düşünülen pozitif ayrımcılık fikrinin engelli öğrenciler açısından yerleştirildikleri alandaki hangi mahcubiyeti beraberinde getireceği bilemeyiz. Spor bilimleri alanındaki tüm yüksek öğretim kurumlarına bir oran belirlemek yerine; olanakları diğer öğretim kurumlarına nazaran daha uygun olan okullara daha fazla kontenjan ayrılması engelli öğrencilerin sorunlarına yönelik çözümler için daha etkin bir yol olarak görülmelidir. Tüm Yükseköğretim kurumları aynı fiziki yapı ve eğitim kadrosuna sahip olmadığı gibi şehir olma özelliği bulunmayan bölgelerin yapısı da engelli öğrenciler için uygun değildir.

Spor özgeçmişini dikkate alan 47 (% 45,19) üniversite bulunurken 57 (% 54,81) üniversitenin spor özgeçmişine göre bir puanlama yapmadığı tespit edilmiştir (tablo 2). TDK (2023) öz geçmişi; bir kimsenin doğumundan yaşadığı güne kadar geçirdiği belli başlı evreleri içeren yazı, hayat hikâyesi, hayat öyküsü, yaşam öyküsü, hâl tercümesi, tercümeihâl, biyografi olarak tanımlamaktadır (www.tdk.gov.tr/sozlukler; erişim 2023). Sporcu özgeçmişini ise sporcuların kendi branşlarında kabiliyet, yetenek, tamamladığı sosyal sorumluluk ve görevler, tecrübe ve başarı durumlarının bir özeti olarak

tanımlanabilir. Spor engelli bireylerin toplumla kaynaşması ve sosyal yaşantılarını zenginleştiren oldukça güçlü bir olgudur. Spor Bilimleri alanında engelli bireylerin diğer öğrencilerle aralarındaki ortak nokta sporu sevme ve spor yapıyor olma faktörüdür. Üniversitelerin engelli öğrenci adaylarında sporcu özgeçmişine sahip olma kriterini istememesi neredeyse her engel durum ve şartı taşıyan engel gruplarına ait öğrenci profilindeki yelpazeyi daha da genişletmektedir. Farklı engel gruplarına sağlanabilecek ortak bir eğitim yaşantısını spor bilimleri alanında sağlamak oldukça güç bir durumdur ve bazı engel gruplarındaki öğrenciler pozitif ayrımcılık ve toplumsal yaşama uyum adı altında eğitim alanında refüze olma durumuyla karşı karşıya kalabilmektedirler. Spor geçmişine sahip olmayan engelli öğrenci adayları için spor bilimleri alanındaki eğitim şartları, sağlık sorunlarına ve zorlayıcı koşullara yol açan bir sorun halini alabilmektedir. Engelli öğrenciler okullarda sadece fiziki imkanlar ve kendi engelleri ile değil, eğitimsel ve sosyokültürel bir çok sorunla karşılaşmakta, engelli öğrenciler ya eğitim kapsamı dışında değerlendirme kriterleri ile programları tamamlamakta, ya da eğitimlerini yarıda bırakmaktadırlar. Sportif faaliyetler engeli olmayan bireyler için bile oldukça zorlayıcı ve yıpratıcı bir yapıya sahipken, engelli öğrencilerin spor özgeçmişine sahip olmadan spor bilimleri alanındaki programlara dahil edilmesi üzerinde düşünülmesi, engel tür ve oranlarının ilgili programlara uygun olup olmadığı konusunun irdelenip araştırılması gerekliliğini ortaya koyar. Kendi spor branşında yıllarca emek vermiş ve engelinin yanında spor olgusuna yaşantısına yer veren adaylara pozitif ayrımcılık yapılması daha doğru bir yaklaşım olarak görülmelidir. Sporculuk geçmişi öğrencilerin engelli olup olmamasına bakılmaksızın özel yetenek sınavlarında yerleştirme puanı içinde yer alması gereken oldukça kuvvetli bir olgudur. Çukurova SBF, Engelli öğrenci adayları için; Futbol, Hentbol, Voleybol, Basketbol, Kort Tenisi, Masa Tenisi, Atletizm, Cimnastik, Kano, Kürek branşlarına özel oluşturulmuş özgeçmiş puanlama listeleri oluşturmuş, bu branşların dışındaki branşlar için genel bir özgeçmiş puanlama tablosu oluşturularak belki de spor özgeçmişine yönelik en detaylı tabloyu oluşturmuştur (Çukurova SBF 2021 Özel Yetenek Sınav Kılavuzu).

Sadece 10 (%9,62) üniversitenin engelli öğrenci adayları için özel engelli parkuru hazırladığı, 12 (%11,54) üniversitenin normal öğrencilere ait parkur derecelerinde değişime giderek normal parkur uygulaması yaptığı, 82 (%78,85) üniversitenin ise engellilere yönelik özel yetenek sınavında parkur uygulamasına yer vermediği görülmektedir. Spor bilimleri alanında gerçekleştirilen özel yetenek sınavlarının bilimsel temel ve ortak bir anlayışa sahip olduğunu söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Bu sınavlar genel anlamda ortak bir yapıya ve amaca sahip olmadığı gibi yapılan sınavların tek

ortak noktası belki de kontenjanlara bağlı engelli öğrenci alımıdır. Engelli sınavlarında ise üniversitelerin kılavuzları incelendiğinde tam bir kaos hali göze çarpmaktadır. Özel parkur hazırlayan üniversitelere ait parkur düzenlemelerinin ÖSYM'nin işaret ettiği tüm engel guruplarına yönelik olmaması ise başka bir tartışma konusudur. Engel grubu ve sınıflaması farklı olan adayların aynı sınav şekli ve puanlama sistemi ile puanlanarak geçerliği ve güvenilirliği olan bir sınav yapmak olası değildir. Engel türü ve sınıflamasına göre farklılık göstermeyen bu parkur uygulamalarının engelli adayların yeteneklerine yönelik bir ölçüm ve sıralama yapmak için geçerli, güvenilir ve yeterli olmadığını açıktır. Parkurlarda her tür engele uygun etap uygulamalarına yer verilmediği gibi ÖSYM tarafından belirtilen tüm engel gurupları için bir homojenlik de taşımamaktadır. Adıyaman, Erzincan, Van ve Atatürk Üniversiteleri spor bilimleri fakültelerinde engelli öğrenciler için hazırlanmış özel yetenek parkurları bulunmakla birlikte, parkurların her tür engel grubuna uygun olarak tasarlandığı söylenemez. Çeşitli istasyonlardan oluşan parkurların engelli olmayan bireyler için bile zorlayıcı olduğu söylenilebilir. Giresun Üniversitesi SBF (2021) engelli adaylar için basit dönüşler içeren bir koşu parkuru hazırlasa da bunun her engel türü için uygun olduğunu söylemek mümkün değildir. Üniversitelerin özel yetenek kılavuzlarında yapılan incelemelere bağlı olarak okulların hiçbirisinde bilimsel temellere dayanan ve her engel tür ve oranına yönelik parkur uygulaması olmadığını söylemek yanlış olmaz. Parkurların; her engel tür ve oranına uygun olup olmadığı, engelli adayların tamamının bu parkurları tamamlayıp tamamlayamayacağı ise ayrı bir araştırma konusu olacak niteliktedir.

Engelli öğrenci adaylarına yönelik özel test uygulayan 18 (%17,71) üniversite olduğu, 86 (%82,69) üniversitenin ise engelli öğrencilere özel bir test uygulamadığı görülmektedir (tablo 3). Üniversitelerin Özel yetenek sınav kılavuzlarında engelli öğrencilerin iletişim, algı, dikkat, kendisini ifade etme gibi özelliklerine yönelik örnek uygulamalara rastlamak mümkündür. Her ne kadar bu uygulamaların değerlendirilmesinde kullanılan yöntem ve tekniklerin objektif olmasa da en azından farklı bir uygulama ve değerlendirmeye tabi tutulmaları engelli öğrenci adaylarına yönelik örnek bir uygulama olarak görülebilir. Beden eğitimi ve spor yüksekokulları ve spor bilimleri fakültelerinde bu tür ölçümleri kimlerin hangi yeterlilikle gerçekleştirdiği ise araştırılması ve açıklığa kavuşturulması gereken bir durumdur. Engelli adaylara yapılan bu tür test uygulamalarının asıl amacı öğrencilerin programlara olan uygunluk, yatkınlık ve yeterliliklerinin ortaya konulmasıdır. Engelli öğrencilerin eğitim görecekleri lisans programı ders program, içerik ve iş yüküne uygun bir düzenleme yapılmadığı için okullar bu tür uygulamaları ya

sadece birkaç engel türü için yapmakta ya da hiç yapmamayı tercih etmektedirler. Zaten okulların bütçelerinde bu tür uygulama ve düzenlemeler için ek bir kaynak da ayrılmamıştır. Adıyaman, Bartın, Başkent, Fırat, Haliç, Esenyurt, Kilis, Kırşehir, Kütahya, Mersin, Munzur ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitelerinin 2021 özel yetenek kılavuzlarında engelli öğrenci adaylarının spor bilimleri alanındaki programlara yatkınlıklarını ölçen testler uyguladıkları görülmektedir. Bu üniversitelerin özel yetenek sınav kılavuzlarında; İletişim, algı, dikkat ve kendisini ifade edebilme becerisi gibi birçok farklı özelliğin programlara yerleştirilmek için koşul olarak kabul edildiği görülmektedir. Bu tür yetkinliklere sahip olmayan engelli öğrenci adaylarının yerleşecekleri programlara dahil olmaları ve eğitimlerini sorunsuz olarak tamamlamaları pek mümkün görünmemekle beraber, yapılan test uygulamalarının hangi alanda hangi eğitim probleminin çözümüne katkıda bulunacağı da bilinmemektedir. Sportif alandaki hangi engel türü ve oranı hangi spor branşı ve ders uygulamasında temel kriter ve kıstas olarak kabul edilebilir. Yüzlerce spor branşına ait binlerce kriterin hangi engel tür ve oranına sahip bireyler için gerekli olduğuna yönelik hazırlanmış yeterlik listesi de bulunmamaktadır. Özel test uygulamalarında bu testlerden başarısız olan engelli öğrenci adaylarının spor bilimleri alanındaki programlara uygun olmadığına dair çalışma yok denecek kadar azdır. Sadece deneme yanılma yoluyla ve üniversitelerin engelli koordinatörlüklerinin çalışmalarıyla ortaya çıkan problemler ve günün şartlarına uygun olarak ortaya konulan çözüm şartları mevcuttur. Topluma kazandırılması düşünülen engelli öğrencilerin bu testlerle ölçülen ve yeterli olmadığı düşünülen nitelikleri eğitim süreci içinde kazanılamayacağı da asla söylenemez.

Engelli öğrencilere yönelik uluslararası test kullanan 23 (%22,12) üniversite olduğu, 81 (%77,88) üniversitenin uluslararası bir test kullanmadığı görülmektedir (tablo 3). Uluslar arası kabul görmüş test ve koşu uygulamaları engel olsun ya da olması tüm adaylar için geçerli olmadığı düşünülse bile güvenilir uygulamalar olarak nitelendirilebilir. Özel yetenek sınavları homojen olmadığı gibi engel türüne göre de spesifik bir yapıya sahip değildir. Adaylar hangi okulda hangi test ve uygulamayla karşılaşacaklarını bilmediklerinden hangi sportif beceriye yönelik hazırlık yapacakları konusunda kararsız kalmaktadırlar. Spor Bilimleri alanında engelli adaylar için özel yetenek sınavlarında en fazla kullanılan uygulamanın 400 metre koşu olduğu belirlenmiştir. Aydın, Hatay, Bolu, Tokat ve Başkent Spor Bilimleri Fakülteleri 400 metre, Iğdır ve İnönü SBF 100 metre koşu testine göre puanlama yaparken, Hacettepe, Muğla 30 metre, Burdur 20 metre koşu testlerine göre puanlama yapmaktadırlar. Çukurova İllinois Çeviklik testi, Sivas fiziksel uygunluk testi kullanarak engelli öğrencilere değerlendirme yaparak sıralama yapmaktadır.

Engelli öğrenciler için belirlenen bu farklı sürat ve temel motorik özelliklere yönelik sınav uygulamalarının da homojen olmadığı ve üniversitelere göre farklılık gösterdiği açıkça görülmektedir. Spor bilimleri alanında engelli öğrencilere yönelik yapılan test ve koşu uygulamalarında hangi temel motorik özelliğin ne için ölçüldüğü ve ilgili alandaki hangi temel koşulu sağladığına yönelik bir açıklama bulunmamaktadır. Sadece birkaç üniversitenin yapmış olduğu uygulamalar hem birbirinden farklı hem de engelli öğrenciler için fiziksel ve psikolojik açıdan sakıncalı olabilmektedir. Engel tür ve oranına bağlı olarak istenilen temel beceri ve becerinin düzeyi, Engelli öğrencinin ilgilendiği/lisanslı olduğu spor branşı ve yeterlikleri/özgeçmiş gibi kriterler belirlenerek istenilen yeterliklere ait bilgilendirme yapılması ve homojen bir yapı oluşturulması için bir gerekliliktir.

39 (% 37,5) üniversitenin engel türüne göre sınıflama yaparak puanlama yaptığı, 65 (%62,5) üniversitenin ise herhangi bir sınıflama sistemini tercih etmediği gözlenmektedir (tablo 3).

ÖSYM kılavuzunda belirtilen engel türlerine sahip öğrenci adayları daha önce eğitimsel bir hazırlık yapılmamış okullarda çok farklı problemlerle karşılaşabilmektedirler. Lisans programlarındaki uygulama derslerindeki öğrenim koşullarının engel türüne göre dizayn edilmemesi ve bu tür materyal ve uygulamaların hem pahalı hem de zaman alması çözümlenmesi gereken sorunlardan sadece bir tanesidir. Dersliklere ulaşılabilme sorununun yanı sıra asıl sorun sportif alanlara ulaşma ve alanın engel türüne göre düzenlenmiş olması gereksinimlerini karşılayamamasıdır. ÖSYM tarafından tüm okullara özel yetenek sınavı ile öğrenci alımının engelli öğrenci adayları için hangi kriterlere göre gerçekleşeceği, hangi engel türü ve yapısına göre yapılacağı belirtildiği halde, okullara aynı kanun ve yönergeler gönderilmesine, uygulama esasları hatırlatılmasına rağmen, kanun ve yönergelerdeki açıklıklar kullanılarak farklı ölçüt, ön koşul ve uygulamalara gidilebilmektedir. Engelli öğrenci adaylarının programlara yatkınlığının belirlenerek değerlendirme ve yerleştirme yapılacağına özel yetenek sınavı kılavuzlarında yer ver veren üniversitelere de (Adıyaman, Bartın, Başkent, Fırat, Haliç, Esenyurt, Kilis, Kırşehir, Kütahya, Mersin, Munzur ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversiteleri) rastlanmaktadır. Bir programa yerleşmenin yanında öğrenim görülecek programa fiziksel ve zihinsel olarak uygunluğun daha önemli olduğu muhakkaktır. Engelli öğrenciler pozitif ayrımcılık yapma adına başaramayacakları ve yapamayacakları bir çok farklı hareketin ve fiziksel aktivitenin bulunduğu programların içinde refüze olabileceklerdir. Bu yüzden ister merkezi, ister özel yetenek sınavına bağlı olsun, engelli öğrencilerin spor bilimleri alanındaki programlara kabulünde

öğrencilerin ilgi ve yöneliminin yanında yerleşeceği programa uygunluğu da göz ardı edilmemesi gereken bir faktördür.

Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi oldukça köklü bir geçmişe sahip ve özel yetenek sınavlarını diğer okullardan daha fazla yapmış tecrübe sahibi bir yükseköğrenim kurumudur. Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi engelli adayların başvuru şartlarını belirleyerek; engelli adayların spor özgeçmiş puanına sahip olmaları zorunluluk olmasının yanında, Zihinsel Engelli adaylar için en az 60 IQ, OSB için hafif düzey (1.düzye), Bedensel engel için %25-60 ortopedik engel, İşitme kaybı içinse 26-55 dBHL düzeyinde olma düzeylerine sahip olmayı özel yetenek sınavına girmek için ön koşul olarak belirtmektedirler (www.gazi.edu.tr/SBSF/2021sinavkilavuzu). Dokuz Eylül Spor Bilimler Fakültesi; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümüne Görme Engel düzeyi B2 ve B3 (B1 hariç), İşitme Engellilerden implant işitme cihazı kullananlar, Ortopedik Engellilerden kol altı ve dizaltı ampute olan adayların başvuru yapabileceğini, Antrenörlük Eğitimi bölümüne ise Görme Engel düzeyi B2 ve B3 (B1 hariç), İşitme Engellilerden implant işitme cihazı kullananlar, Ortopedik Engellilerden kol altı ve dizaltı ampute olan ve süregen engeli olan adayların başvurabileceğini belirtmektedirler (Dokuz Eylül SBF Kitapçık 2021). Okulların lisans programlarında bulunan ders ve içerikleri normal öğrenciler için planlanmakla birlikte tüm okullarda farklılık gösterebilmektedir. Ülkemizdeki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları bünyesindeki bölümlerin lisans ders programları ve içerikleri (beden eğitimi ve spor öğretmenliği programı hariç) ilgili kurumca hazırlanmakta ve yürütülmektedir. Ancak bu bölümlerden biri olan beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programları 1999 yılından önce Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarınca hazırlanırken (Erdoğan, 1998) bu tarihten sonra Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından hazırlanmış ve standartlaştırılmıştır. Diğer bölümler için tüm okulların farklı lisans program ve ders içeriklerine sahip oldukları ve engelli bireylere yönelik uygulama ve yönergelerin olmadığını söylemek mümkündür. Bir üniversite tarafından spor bilimleri alanındaki bir programa uygun görülmeyen engelli öğrenci adayı farklı bir okul tarafından yeterli görülebilmektedir. Çukurova Üniversitesi SBF (2021); Engellilere özel disklere dokunma testi yaparak ve Özel yetenek sınavına katkısı %20 olarak belirlemiştir. Engelli öğrenci adayları için; Futbol, Hentbol, Voleybol, Basketbol, Kort Tenisi, Masa Tenisi, Atletizm, Cimnastik, Kano, Kürek branşlarına özel oluşturulmuş özgeçmiş puanlama listeleri mevcut olduğu kılavuzda, bu branşların dışındaki branşlar için genel bir özgeçmiş puanlama tablosu oluşturulduğu görülmektedir. Aynı kılavuzda engelli öğrencilerin eğitim görmelerine mâni olmayacak düzeyde engel durumları tanımlanarak açıklama

yapılmıştır. Engelli öğrencilerin spor bilimleri alanındaki programlara yerleştirilmelerinde fiziksel ve zihinsel uygunluklarının yanında ilgili lisans programlarının da revize edilmesi ve düzenlenmesi bir gereklilik olarak görülmelidir. Yüksek Öğretim Kurumu tarafından engelli öğrenciler için tüm üniversiteler tarafından ortak bir sınav ve lisans programı düzenlenmesi engelli öğrencilere yapılan sınav uygulamalarının kararlı ve güvenilir olmasını sağlayacaktır.

Engel durum tablosu oluşturarak puanlama ve değerlendirme kriteri belirleyen okullar azımsanamayacak sayıda (Başkent, Bartın, Düzce, Pamukkale vb.) Amasya Üniversitesi SBF; sadece milli sporcuların başvurularını kabul etmektedir. Eskişehir Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi; engelli adaylarda öğrenci alımı yapılacak paralimpik branşlar adı altında; atletizm, futbol, masa tenisi, okçuluk, oturarak voleybol ve yüzme branşlarında alım yapacağını belirtirken, sporcu geçmişinin puanının yerleştirme puanına katkı oranı %95 olarak belirlenmiş, Görme engeline B3, işitme engeline ise çok hafif (26dB) ve hafif (41-55 dB) derece işitme kayıplı adayların kabul edileceğini ifade edilmiştir.

Ankara Üniversitesi SBF, engelli adaylar için bisiklet ergonometre testi uygulamış, ilgili testi bacakları olmayan adaylar için el ile çevrilen pedallara göre modifiye ederek engel şekline göre uyarladığı görülmektedir. Örnek bir uygulama olarak görülebilecek bu durumun diğer okulların özel yetenek sınav uygulamalarında da kullanılabilir. Özgünlüğe sahip olduğu söylenilebilir. Akdeniz Üniversitesi SBF; Engelli adayların özel yetenek uygulama sınavı değerlendirmesi Illinois Çeviklik Testi ile yapılacağını sportif özgeçmişinde tekerlekli sandalye ile bağlantılı bir spor dalı ile yapan engelli adayların Illinois Çeviklik Testini tekerlekli sandalye ile gerçekleştirebileceklerini belirtmektedirler. Okulların öğretim programlarının yapısına uygun olarak engelli öğrenci kabul ve sınav şeklinin kararsız bir yapıda ve heterojen olduğu açıktır. Bu farklılık engelli öğrencilerin neredeyse tüm başvuru ve sınav uygulamalarında farklı kriter ve sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Engelli öğrencilerin engel tür ve oranına göre en uygun program hangisidir? Hangi bilimsel temel ve kanıtla söylenebilen bir ifadedir?

Bazı okulların engelli adayların kabul şartları ve sınavlarında oldukça detaylı ve tiziz bir çalışma gösterdikleri gözlenirken, bir çok üniversitenin sınav kılavuzunda engelli öğrenci adaylarına yönelik başvuru şartı ve sınav uygulamaları ile ilgili açıklamaya bile yer verilmediği gözlenmektedir. Engelli öğrenci adaylarının düzenlenecek özel yetenek sınavlarında hangi başvuru şartlarıyla karşılaşacakları, hangi engel tür ve yapısına bağlı olarak hangi programlara yerleştirilebilecekleri açıkça belirlenmelidir. Bu durum ortak sınav

program, esas ve anlayışına bağlı özel yetenek sınavlarının düzenlenmesi açısından önemlidir. Engelli adaylar için pozitif ayrımcılık yapılması düşünülürken adaylar, zorlaştırılmış başvuru ve sınav uygulamalarıyla karşı karşıya kalabilmektedirler. Engelli adaylar için kapsamlı bir yetenek ve uygunluk araştırması yapmadan her tür engel ve sınıflamasına sahip bireylerin kağıt üzerinde yerleştirilmelerinde bir sorun yaşanmazken aynı şeyin uygulama aşamasında yaşandığını söylemek mümkün değildir. Hangi alan ve öğretim programında olursa olsun, engelli bireylerin engel türü ve yapısına göre başarabilecekleri, hangi alanda kendilerini mutlu huzurlu hissedebilecekleri ve en önemlisi de hangi alanda kendilerini gerçekleştirebilecekleri önemlidir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; Engelli öğrencilere yönelik özel yetenek sınav sistem, usul ve uygulamalarında üniversiteler arasında heterojen ve kararsız bir yapı olduğu, engel türü, engel oranı, spor özgeçmiş gibi önkayıt koşullarının yanı sıra sınav parkur, ölçüm ve test tekniklerinin de aynı şekilde birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir.

Spor bilimleri alanında engelli öğrenci adaylarına yönelik özel yetenek sınavlarının **homojen bir yapıya kavuşturulabilmesi için;**

- ✓ Tüm Özel yetenek sınavlarının ülke genelinde her bölgede belirlenecek sınav merkezlerinde aynı tarihlerde ortak uygulama esas ve yönergelerine bağlı olarak homojen ve objektif bir şekilde yapılması, Engelli öğrenci adaylarına uygulanacak sınav uygulamalarında da aynı hususların göz önüne alınması,
- ✓ Özel yetenek sınav uygulamalarının sonrasında yerleştirme puanı (YP) oluşturulduktan sonra sonuçların ilan edilerek öğrencilerin puanlarını görerek tercihte bulunmaları,
- ✓ Tercih modül sistemi oluşturularak YP ve tercihi doğrultusunda seçim yapabilmesi ve spor bilimleri alanındaki tüm yükseköğretim kurumlarına tercih yapabilme imkanının sağlanması,
- ✓ Sınav bölgelerinin belirlenmesi ve her bölge için homojen sınav alanlarının oluşturulması,
- ✓ Tüm adayların sınav görüntülerinin dijital olarak kaydedilerek, adaylarla paylaşılması,
- ✓ Sadece spor bilimleri alanında değil, güzel sanatlar ve müzik gibi özel yetenek gerektiren alanlarda engel tür ve oranına bağlı bir sınıflamanın getirilerek yapılacak sınavların bilimsel temellere göre planlanması,
- ✓ Pozitif ayrımcılık yapılması gözetilerek düzenlenen engelli olamayan öğrenciler için planlanmış lisans programları yerine, engel tür ve oranı

dikkate alınarak lisans programlarında bulunan derslerin spesifik hale getirilmesi

- ✓ Engelli öğrencilere ders verecek öğretim elemanlarının engel tür ve yapısına bağlı ders anlatabilme yeterliğine sahip olmasının sağlanması, gerekiyorsa öğretim elemanlarına hizmet içi kurs, panel, seminer, konferans gibi etkinliklerle bilgi ve yetkinlik kazandırılması,
- ✓ Engelli öğrencilerin Spor bilimleri alanındaki programlara (Antrenörlük eğitimi, spor yöneticiliği, rekreasyon, öğretmenlik vb.) engel sınıf ve oranı dikkate alınarak yatkınlıkları belirlenerek somut bir duruma getirilmesi,
- ✓ Engelli öğrenci adayların ilgi, yönelim, yatkınlık durumları dikkate alınarak öğrenim görmeye hak kazandıkları programları tamamladıktan sonra hangi meslek alanlarına istihdam edileceklerinin belirlenmesi,
- ✓ Engelli öğrenci adaylarının sadece bir öğretim programına yerleştirilmesi değil, ilgili programdaki durumu ile ilgili ayrıntılı kayıt ve sorgulamanın yapılarak daha sonraki öğretim dönemlerinde ilgili revizyon ve düzenlemelerin yapılmasına yönelik uygulama ve faaliyetlerin yerinde olacağı ve dikkate alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Abant İzzet Baysal Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <http://sporbilimleri.ibu.edu.tr/component/k2/item/526-sporbilimleri-fakultesi-2020-ozel-yetenek-sinav-kitapcigi> . (27.03.2022).
- Açıkada, C. (1997). Türkiye'de Spor Eğitimi Veren Kurumların Yeniden Yapılanması ve Hakemli Çalışmaların Gelişimi. Spor Bilimleri Dergisi, 8(1), 17-42.
- Adıyaman Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://besyo.adiyaman.edu.tr/files/besyo.adiyaman.edu.tr/ad%C4%B1yaman%20%C3%BCniversitesi%20besyo%2020212022%20%C3%B6zel%20yetenek%20s%C4%B1nav%20k%C4%B1lavuzu.pdf> . (28.03.2022).
- Afyon Kocatepe Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: <https://sbf.aku.edu.tr/2021-2022-aku-sbf-ozel-yetenek-sinavi-kilavuzu-16-08-2021-guncellendi/> . (29.03.2022).
- Ağaoğlu, Y. Eker, H. ve İmamoğlu, O. (2009). Diz Kuvveti ve Beden Kitle İndeksinin 30 Metre ve 1500 Metre Koşu Performansına Etkisinin Araştırılması. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(11), 401-419.
- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://besyoyetenek.agri.edu.tr/Klavuz/klavuz.pdf> . (28.03.2022).
- Aksaray Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: <https://sbf.aksaray.edu.tr/2021-yili-spor-bilimleri-fakultesi-ozel-yetenek-sinav-klavuzu> . (29.03.2022).
- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim Adresi: <http://alkusporbilimleri.com/> . (29.03.2022).
- Altunya, N. (2006). Gazi Eğitim Enstitüsü Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926–1980). Gazi Üniversitesi Rektörlüğü.
- Amasya Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://egitim.amasya.edu.tr/media/80003/beden-egitimi-ve-spor_ozel-yetenek-kilavuzu.pdf . (29.03.2022).
- Ankara Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim Adresi: <http://www.sporbilimleri.ankara.edu.tr/wpcontent/uploads/sites/759/2021/07/Ankara-Universitesi-Spor-Bilimleri-Fakultesi-Ozel-Yetenek-Sinavi-Kilavuzu.pdf>
- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://aybu.edu.tr/GetFile?id=b7d4e207-081f-4838-91e8-15a88196ca3b.pdf> . (27.03.2022).

- Antalya Akdeniz Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.besyocuyuz.com/antalya-akdeniz-universitesi-besyoozel-yetenek-sinavi-2021/> . (29.03.2022).
- Ardahan Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.ardahan.edu.tr/dosyalar/duyuru/besyoy/BESYO%202021%20%C3%96ZEL%20YETENEK%20SINAV%20KILAVUZU.pdf> . (29.03.2022).
- Arun, A.C. (1990). Türkiye'de Cumhuriyet devrinde beden eğitimi öğretmeni yetiştirme çalışmaları ve aşamaları. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 9-13.
- Atar, H.Y. Yılmaz, M. (2011). Öğretmenlik Programlarına Özel Yetenek Sınavları ile Öğrenci Seçiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 531-542.
- Atatürk Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://atauni.edu.tr/yuklemeler/358fc641eda0c23da5fa22295453895b.pdf> . (27.03.2022).
- Avrasya Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://avrasya.edu.tr/wp-content/uploads/2021/08/2021-2022-Ozel-Yetenek-Sinav-Kilavuzu.docx> . (28.03.2022).
- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.adu.edu.tr/webfolders/duyuru/dosya/20210804153044-09126190008186866977-000028599558856149946161.pdf> . (29.03.2022).
- Balıkesir Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <http://www.balikesir.edu.tr/site/tum-birim-duyuru/spor-bilimleri-fakultesi-104501?page=3> . (27.03.2022).
- Başkent Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <http://esb.baskent.edu.tr/kw/upload/251/dosyalar/KILAVUZ%202021-2022%281%29.pdf> . (27.05.2022).
- Batman Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://batman.edu.tr/images/files/Akademik/Y%C3%BCksekokul/BESYO/Ozel_Yetenek_Sinav_Kilavuzu.pdf . (28.03.2022).
- Bayburt Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: <https://ogr.bayburt.edu.tr/uluslararasıogrenci/sporbilimlerik%C4%B1lavuz.pdf> . (29.03.2022).
- Borms, D. Cools, A. (2018). Upper-Extremity Functional Performance Tests: Reference Values for Overhead Athletes. *Int J Sports Med*. 39(6):433-441.

- Burdur Mehmet Akif Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://sporbilimleri.mehmetakif.edu.tr/duyurular> . (29.03.2022).
- Bülent Ecevit Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://cdn1.beun.edu.tr/besyo/fdb6c58f16f8a3386194a93fd3381ca6/2021-ozel-yetenek-sinav-kilavuzu_bA4UYno.pdf . (25.03.2022).
- Caz, Ç. (2018). Yozgat Bozok Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Özel Yetenek Giriş Sınavına Katılan Adayların Sınav Hakkındaki Görüşleri: Nitel Bir Çalışma. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3(4), 138-152.
- Cicioğlu, İ. Gündüz, N. Çimen, O. Tüzün, M. ve Günay, M. (1998). Farklı Sistem ve Kriterlerle Yapılan Özel Yetenek Sınavları ile Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokullarına veya Bölümlerine Giren Öğrencilerin Fiziksel Ve Fizyolojik Profillerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(3), 1-10.
- Cumhuriyet Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://www.cumhuriyet.edu.tr/duyurudosya/24589_ozel_yetenek_sinavi_kilavuzu.pdf . (25.03.2022).
- Çamlıyer, H. Çamlıyer, H. ve Eniseler, N. (1999). Beden Eğitimi Öğretmeni Adayların Lisans Öğrenimindeki Akademik Başarılarının ÖSS Puanlarıyla Karşılaştırılması, Celal Bayar Üniv. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(1).
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: <https://ozyes.comu.edu.tr/> . (29.03.2022).
- Çankaya, C. Erden, S. ve İlhan, A. (2007). Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerine Öğrenci Seçme ve Sınav Yöntemlerinin Değerlendirilmesi. Eğitim Fakültesi Dergisi, (2), 315-326.
- Çukurova Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://besyo.cu.edu.tr/haber-detay/38/c-u-spor-bilimleri-fakultesi-2021-2022-egitim-ogretim-ozel-yetenek-sinavi-basvuru-kosullari-ve-onemli-tarihleri> . (28.03.2022).
- Dicle Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://www.dicle.edu.tr/Contents/Announcements/Files/b9886f9b-5182-430e-95907cea234e05f5/e836679d221848618a61403c3f2e90af_BEDEN%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0%20VE%20SPOR%20Y%C3%9CKSEKOKULU.pdf . (29.03.2022).

Spor Bilimlerinde Güncel Yaklaşımlar

- Dokuz Eylül Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: https://ogrenci.deu.edu.tr/wpcontent/uploads/2021/07/20212022_Ozel_Yetenek_Sinavlari_Tablosu.pdf . (29.03.2022).
- Dumlupınar Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.besyocuyuz.com/wp-content/uploads/2021/07/dpu.pdf> . (29.03.2022).
- Dumlupınar Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: [https://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/71/files/2021_Y_1_Ozel_Yetenek_S_nav_Giris_Kosullar_\(1\).pdf](https://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/71/files/2021_Y_1_Ozel_Yetenek_S_nav_Giris_Kosullar_(1).pdf) . (25.03.2022)
- Düzce Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.besyocuyuz.com/duzce-universitesi-besyoozel-yetenek-sinavi-2021/> . (29.03.2022).
- Ece, A.S. Sazak, N. (2006). Özel yetenek sınavlarında ÖSS & AOÖB puanlarının yerleştirme puanları içerisindeki yeri ve adayların ÖSS puanları ile akademik ortalamaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi (AİBÜ örneği). 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Ege Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://sporbilimleri.ege.edu.tr/files/sporbilimleri/icerik/2021_Ege_OYS_Kilavuz.pdf . (29.03.2022).
- Erciyes Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://spbf.erciyes.edu.tr/ckfinder/userfiles/files/2021%20%C3%B6zyes%20klavuzu%20yeniii.pdf> . (29.03.2022).
- Erdoğan Y. (1998). Türkiye’de Spor Eğitiminin İncelenmesi ve Program Geliştirme Çalışması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kocaeli.
- Ergin, O. (1977). Türkiye Maarif Tarihi. Eser Matbaası.
- Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://sporbilimleri.ebyu.edu.tr/wp-content/uploads/2021/08/2021-2022-SBFOZYES-KILAVUZ_.pdf . (29.03.2022).
- Erzurum Teknik Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.besyocuyuz.com/wp-content/uploads/2021/08/f775c365-e21b-4ff3-8d83-f2ba51ecd9b0-donusturuldu.pdf> . (29.03.2022).
- Eskişehir Teknik Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: http://sbfsinav.eskisehir.edu.tr/2021_kilavuzu.pdf . (27.05.2022).

- Fenerbahçe Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.fbu.edu.tr/upload/custom/202108100145092021-2022-SBF-OZEL-YETENEK-SINAVI-KILAVUZU.pdf> . (29.03.2022).
- Gaziantep Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: http://sbf.gantep.edu.tr/upload/files/SBF_2021_Sinav_Kilavuzu.pdf . (27.05.2022).
- Gençlik Spor Bakanlığı (SHGM) (2021). Faaliyet Raporu. <https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2021%20Faaliyet%20Raporu.pdf> . (29.03.2022).
- Giresun Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://sporbilimleri.giresun.edu.tr/Files/sporbilimleri-giresun-edu-2021.pdf> . (29.03.2022).
- Gümüşhane Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.gumushane.edu.tr/hdetay/2021-yili-besyo-ozel-yetenek-sinav-kilavuzu-2630> . (29.03.2022).
- Günay, N. (2013). Atatürk döneminde Türkiye’de beden eğitiminin gelişimi ve Gazi Beden Terbiyesi Bölümü. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 29 (85), 72-100.
- Güven, Ö. (1996). Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimini Hazırlayıcı Çalışmalar. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(2), 70-82.
- Hacettepe Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: http://www.sporbilimleri.hacettepe.edu.tr/girissinav/OYGS_2021.pdf . (27.03.2022).
- Hakkari Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.hakkari.edu.tr/egitim/beden-egitimi--yetenek-sinavi-kilavuzu> . (29.03.2022).
- Harran Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <http://besyo.harran.edu.tr/assets/uploads/sites/91/files/ozel-yetenek-sinav-kilavuzu-2021-2022-07072021.pdf> . (27.05.2022).
- Hitit Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://cdn.hitit.edu.tr/sbf/files/52981_2108111759165.pdf . (28.03.2022).
- İğdır Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <http://www.igdir.edu.tr/announcement/besyo-ozel-yetenek-sinav-kilavuzu> . (27.03.2022).
- İnce, G. Zülkadiroğlu, Z. Bostan, Budak, D. (2004). Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Özel Yetenek Sınavı adaylarının I.

ve II. hak sonuçlarının karşılaştırılması. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), 5-10.

İnönü Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.inonu.edu.tr/sporbilimleri/duyuru/2976/spor-bilimleri-fakultesi-2021-2022-ozel-yetenek-sinav-kilavuzu-> . (29.03.2022).

İstanbul Aydın Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.aydin.edu.tr/haberler/Pages/iau-sbf-2021-ozel-yetenek-sinav-klavuzu.aspx> . (29.03.2022).

İstanbul Esenyurt Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://esenyurt.edu.tr/duyurular/2021-2022-egitim-ogretim-yili-besyo-ozel-yetenek-sinavi-kilavuzu> . (29.03.2022).

İstanbul Galata Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://galata.edu.tr/ckfinder/userfiles/files/ozel-yetenek-klavuzu.pdf> . (29.03.2022).

İstanbul Gedik Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.gedik.edu.tr/akademik-birimler/fakulteler/sporbilimleri-fakultesi/ozel-yetenek-sinavi> . (29.03.2022).

İstanbul Haliç Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: <https://ozelyetenek.halic.edu.tr/tr/beden-egitimi-ve-spor-yuksekokulu-ozel-yetenek-sinavlari/besyo-sinav-kilavuzu> . (29.03.2022).

İstanbul Okan Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim Adresi: <https://www.okan.edu.tr/duyuru/11516/spor-yoneticiligi-bolumu-ozel-yetenek-pdf> . (27.05.2022).

İstanbul Rumeli Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: <https://sbf.rumeli.edu.tr/tr/duyurular/spor-bilimleri-fakultesi-2021-ozel-yetenek-sinavi-> . (29.03.2022).

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.izu.edu.tr/docs/defaultsource/defaultdocumentlibrary/sporbilimlerifakultesi.güncel-hali.pdf> . (29.03.2022).

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim Adresi: https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=beden_egitimi_ve_spor_bolumu_ozel_yetenek_sinavi_kilavuzu_2020_2021.pdf . (29.03.2022).

Kafkas Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/sabesyo/file/BESYo.YETENEK.Klavuzu.pdf> . (29.03.2022).

Kahraman, A. (1995). Osmanlı Devleti'nde Spor. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://spor.ksu.edu.tr/depo/duyuru_belge/2021YILI_güncelHali_2108131141212422.pdf . (29.03.2022).
- Kamuk, Y.U. (2019). Değişen Üniversite Sınav Sistemi Işığında Spor Bilimleri Fakültesi Özel Yetenek Sınavlarının Değerlendirilmesi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 17(3), 222-236.
- Karabük Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://besyo.karabuk.edu.tr/icerikGoster.aspx?K=D&id=6221&BA=inde x.aspx> erişim; 28.03.2022).
- Karaman, Ö. N. Özden, F. Özcanlı, C. ve Mutlu, T. O. (2020). Spor Bilimleri Fakültesindeki Öğrencilerde Denge, Sıçrama Performansı ile Fiziksel Aktivite Düzeyi Arasındaki İlişki. Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri, 12(2), 163-168.
- Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: [https://dosya.kmu.edu.tr/sporbf/userfiles/files/20212022özel_YetensınavUygulama%20Esaslar\(2\).pdf](https://dosya.kmu.edu.tr/sporbf/userfiles/files/20212022özel_YetensınavUygulama%20Esaslar(2).pdf) , erişim; 28.03.2022).
- Kastamonu Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://sporbilimleri.kastamonu.edu.tr/images/2021/ÖZEL_YETENEK_S INAVI/özel_Yetenek_sınavyönergesi_2021.pdf, erişim; 22-03-2022).
- Kayri, M. Okut, H. (2008). Özel yetenek sınavındaki başarıya ilişkin risk analizinin karışimli lojistik regresyon modeli ile incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35, 227-239.
- Kırıkkale Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: https://panel.kku.edu.tr/Content/sporbilimleri/2021-özel_yetenek_kilavuz/2021-pdf . (29.03.2022).
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim Adresi:https://dosyayukleme.ahievran.edu.tr/dosyalar/20212022_ozel_Yetenek_Sinavi_Kilavuzu_son_10.08.2021.pdf .(29.03.2022).
- Kilis 7 Aralık Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <http://kilis.edu.tr/duyuru/admin/upload/1628863027besyo-kilavuz-2021-2022.pdf> . (27.05.2022).
- Kızır, E. Temel, C. ve Güllü, M. (2014). Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Yükseköğretimlerinin Öğrenci Seçim Yöntemlerinin İncelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12(2), 133-138.
- Lokman Hekim Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim Adresi: <https://www.lokmanhekim.edu.tr/wp->

content/uploads/2020/05/LHU-SBF-Ozel-Yetenek-S%C4%B1nav-K%C4%B1lavuzu-2020505.pdf . (25.03.2022).

Lokman Hekim Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim Adresi: <https://www.lokmanhekim.edu.tr/fakulteler/spor-bilimleri-fakultesi/ozel-yetenek-sinav-kilavuzu-2021-2022/> . (22.03.2022).

Makaracı, Y. Güler, M. Kozak, M. Pamuk, Ö. Soslu, R. (2020). Fiziksel Aktivite ve Bazal Metabolik Hız Değerleri Spor Bilimleri Özel Yetenek Sınavı Parkur Süresinde Ne Kadar Etkilidir?. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(2).

Manisa Celal Bayar Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim Adresi: https://sporbf.mcbu.edu.tr/db_images/site_200/file/guncel...-besyob-rek-sinav-programi-2021-2022.pdf . (25.03.2022).

Mardin Artuklu Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.besyocuyuz.com/mardin-artuklu-universitesi-besyoozel-yetenek-sinavi-2021/> . (25.03.2022).

Mardin Artuklu Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.artuklu.edu.tr/tr/duyurular/2021-2022-besyoozel-yetenek-sinavi> (29.03.2022).

Marmara Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://sporbilimleri.marmara.edu.tr/dosya/sporbilimleri/2021/2021%20%C3%96YGS/M.U%CC%88.%20Spor%20Bilimleri%20Faku%CC%88letsisi%202021%20O%CC%88YGS%20K%C4%B1lavuzu2.pdf> . (25.03.2022).

Mersin Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim tarihi: http://www.mersin.edu.tr/bulut/birim_594/dosyalar/OZEL_YETENEK_2020_2021_GUZ/20212022_OZEL_YETENEK/Spor_bilimleri_Fakultesi.pdf . (25.03.2022).

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: <https://muweb.mu.edu.tr/Newfiles/44/44/%C3%96YS%2020212022%20%20%C4%B0LANI.pdf> . (25.03.2022).

Mustafa Kemal Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.mku.edu.tr/files/640f9dbe-578f-4683-b4ef-6b033a3452df.pdf> . (27.03.2022).

Muş Alparslan Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim tarihi: <https://www.besyocuyuz.com/mus-alparslan-universitesi-besyoozel-yetenek-sinavi-2021/> . (25.03.2022).

Necmettin Erbakan Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim tarihi: <https://www.erbakan.edu.tr/storage/images/department/ahmetkelesoglugitim/duy2022/pdf> . (25.03.2022).

- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (2021). Özel yetenek sınavı kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.nevsehir.edu.tr/28153> . (25.03.2022).
- Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı kılavuzu. Erişim adresi: <https://static.ohu.edu.tr/uniweb/media/portallar/oidb//mansetler/22854/j0ouvmvz.pdf> . (25.03.2022).
- Nişantaşı Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://www.nisantasi.edu.tr/Uploads/%C3%96ZEL%20YETENEK/BESYO_%C3%96ZEL_YETENEK2.pdf . (25.03.2022).
- Okan, K. (1975). Türk Spor Tarihi. Mektupla Öğretim Yayını.
- Ordu Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://besyo.odu.edu.tr/files/other/DUYURULAR/2021-2022_OYS_klavuz.pdf . (25.03.2022).
- Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <http://depo.osmaniye.edu.tr/dosyalar/besyo/Dosyalar/%C3%96ZEL%20YETENEK%20SINAVI%20KLAVUZU%281%29.pdf> . (25.03.2022).
- ÖSYM. (2021). YKS kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.osym.gov.tr/TR,21247/2021-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretimprogramlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> . (25.03.2022).
- ÖSYM. (2022). YKS kılavuzu. Erişim adresi: https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2022/YKS/kilavuz_11022022.pdf . (25.03.2022).
- ÖSYM. (2022). Hakkında. Erişim adresi: <https://www.osym.gov.tr/TR,8789/hakkinda.html> . (25.03.2022).
- Pamukkale Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.pau.edu.tr/sbf/tr/haber/2021-2022-egitim-ogretim-yili-spor-fakultesi-ozel-yetenek-kilavuzu> . (25.03.2022).
- Parlaklıç, Ş. (2017). Spor Bilimleri Fakülteleri Özel Yetenek Sınavlarının İncelenmesi (İstanbul Üniversitesi Örneği). *Researcher: Social Science Studies*, 5(8), 224-234.
- Pehlevan, Z. (2019). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarında Yükseköğretime Geçiş Sınavı, Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı ve Özel Yetenek Sınav Puanlarının Etkisi: Mersin Üniversitesi Örneği. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 2602-3644.
- Peker, R. (2003). Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi Ve Spor Bölümü Öğrencilerinin ÖSS Ve Özel Yetenek Sınavı Puanlarına Göre Genel Akademik Başarıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1).

- Polis Akademisi (2021). Erkek Adaylar İçin POMEM Giriş Sınavı. Erişim adresi: <https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/erkek.jpg> . (29.03.2022).
- Polis Akademisi (2021). Kadın Adaylar İçin POMEM Giriş Sınavı. Erişim adresi: <https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/kad%C4%B1n.jpg> . (29.03.2022).
- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: [http://sporbilimleri.erdogan.edu.tr/Files/ckFiles/sporbilimleri-erdogan-edu-tr/2021_2022%20%C3%96zel%20Yetenek%20S%C4%B1nav%C4%B1/2021%20ozel%20yetenek%20sinav%20kilavuzu\(G%C3%BCncel\).pdf](http://sporbilimleri.erdogan.edu.tr/Files/ckFiles/sporbilimleri-erdogan-edu-tr/2021_2022%20%C3%96zel%20Yetenek%20S%C4%B1nav%C4%B1/2021%20ozel%20yetenek%20sinav%20kilavuzu(G%C3%BCncel).pdf) . (25.03.2022).
- Sağlık Bilimleri Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://www.sbu.edu.tr/FileFolder/Dosyalar/e2e45a78/2021_8/ozel-yetenek-soon4082021-01055134.pdf . (25.03.2022).
- Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://sporbilimleri.subu.edu.tr/sites/sporbilimleri.subu.edu.tr/files/2021-08/2021-2022%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20YILI%20G%C4%B0R%C4%B0%C5%9E%20KLAVUZU.pdf> . (25.03.2022).
- Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://sbf.omu.edu.tr/tr/haberler/2021-2022-egitim-oegretim-yili-ozel-yetenek-sinavi-klavuzu> (25.03.2022).
- Selçuk Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://webadmin.selcuk.edu.tr/BirimDosyalar/Dosyalar/ogrenci_isleri/2021-2022%20%C3%96ZEL%20YETENEK%20SINAV%20KLAVUZU.pdf . (25.03.2022).
- Siirt Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://siirt.edu.tr/dosya/aktivite/besyo-2021-ozel-yetenek-sinav-kilavuzu-siirt-202185141821357.pdf> . (25.03.2022).
- Simonek, J. Horicka,, P. ve Hianik, J. (2016). Differences in pre-planned agility and reactive agility performance in sport games. Acta Gymnica, 46(2), 68-73
- Sinop Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı. Erişim adresi: <https://sbf.sinop.edu.tr/wp-content/uploads/sites/18/2021/07/2021-2022->

- Egitim-%E2%80%93Ogretim-Yili-Ozel-Yetenek-Sinav-Kilavuzu.pdf .
(25.03.2022).
- Süleyman Demirel Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Antrenörlük Kılavuzu.Erişim adresi:
[https://sporbil.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/375/files /kilavuz-2-02082021.pdf](https://sporbil.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/375/files/kilavuz-2-02082021.pdf) . (25.03.2022).
- Süleyman Demirel Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Öğretmenlik Kılavuzu. Erişim adresi: [https://sporbil.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/375 /files/kilavuz-1-02082021.pdf](https://sporbil.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/375/files/kilavuz-1-02082021.pdf) . (25.03.2022).
- Şırnak Üniversitesi. (2021) Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://sirnak.edu.tr/resimler/files/%c5%9e%c4%b1rnak%20%c3%9cniversitesi%202021-2022%20Besyo%20K%c4%b1lavuzu.pdf> .
(25.03.2022).
- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.besyocuyuz.com/tekirdag-namik-kemal-universitesi-besyo-ozel-yetenek-sinavi-2021/> . (25.03.2022).
- Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi:
[https://sporbilim.gop.edu.tr/depo/menuler/biim_11925/duyurular _198/45f2d9b8b78640499846aac48cd67943/url_icerik/TOG%CC%88%20SBF%20SINAV%20KILAVUZU...pdf](https://sporbilim.gop.edu.tr/depo/menuler/biim_11925/duyurular_198/45f2d9b8b78640499846aac48cd67943/url_icerik/TOG%CC%88%20SBF%20SINAV%20KILAVUZU...pdf) . (25.03.2022).
- Topuz, H. (1975). Konuklar Geçiyor. Çağdaş Yayınları.
- Trabzon Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <http://sporbilimleri.trabzon.edu.tr/tr/news-detail/2021-2022-egitim-ogretim-yili-spor-bilimleri-fakultesi-ozel-yetenek-sinavi-duyurusu/34554> . (25.03.2022).
- Trakya Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://www.besyohaber.net/wp-content/uploads/trakya_.pdf .
(25.03.2022).
- Uludağ Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: https://uludag.edu.tr/dosyalar/oidb/21_22_spor_bil_fak_klavuz_ozel_yetenek.pdf . (29.03.2022).
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi. (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi:https://www.yyu.edu.tr/images/files/2021_BESYO_SINAV_YONERGESI%CC%87_22_06_2021.pdf . (25.03.2022).
- Wikipedia. Olimpik Sporlar Listesi.
https://tr.wikipedia.org/wiki/Olimpik_sporlar . (29.03.2022).

- Yıldız, M.E. Gürer, B. Gülnar, U. (2015). Batman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 2014 Yılı Özel Yetenek Sınavı Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 5(2).
- Yozgat Bozok Üniversitesi (2021). Özel Yetenek Sınavı Kılavuzu. Erişim adresi: <https://www.besyohaber.net/wp-content/uploads/bozok.pdf> . (25.03.2022).
- Zouhal, H. Abderrahman, A. B. Dupont, G. Truptin, P. Le Bris, R. Le Postec, E., ... ve Bideau, B. (2018). Laterality influences agility performance in elite soccer players. *Frontiers in physiology*, 9(807), 1-8.
- Şahin, N. (2012). Engellilere yönelik eğitim yapılarının tasarım prensipleri ve örnekler üzerinde incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (OSYM) Ankara, 1997
- Resmi Gazete Tarihi : 8/3/2022 Resmi Gazete Sayısı : Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporu Çocuklar için Özel Gereksinim Raporu
- Riddell, S., & Weedon, E. (2014). Disabled students in higher education: Discourses of disability and the negotiation of identity. *International Journal of Educational Research*, 63, 38-46.
- Namlı S, Suveren S (2019) Üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinde okuyan engelli öğrencilerin uyum düzeyleri ve beklentileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(3), 445-470. doi: 10.21565/ozelegitimdersi.44042.